

*Затверджено рішенням
Громадської ради при
Держмитслужбі
від 14 квітня 2023 року*

**Звіт щодо результатів роботи
Комітету практичного застосування митного законодавства
Громадської ради при Державній митній службі України за 2022 рік**

Комітет практичного застосування митного законодавства Громадської ради при Державній митній службі України (далі також – Комітет) було створено на виконання рішення Громадської ради при Держмитслужбі від 30.11.2020 року в якості одного з її робочих органів. Звіт про роботу Комітету в 2021 році було оприлюднено на офіційному веб-порталі Держмитслужби.

Широкомасштабне вторгнення РФ на територію України внесло свої корективи в роботу Комітету. Перше засідання Комітету звітному році було заплановано на кінець лютого 2022 року, але так і не відбулось по відомим причинам.

Тому, враховуючи вищевикладене, діяльність Комітету в звітному періоді здійснювалась за скоригованим відповідно до поточної ситуації планом роботи. В 2022 році було проведено одне повноцінне засідання Комітету (22.09.2022 року) в онлайн-форматі. Протокол цього засідання оприлюднено на офіційному веб-порталі Держмитслужби. Крім того слід звернути увагу, що скориговані практичні питання застосування митного законодавства, які були заплановані до розгляду на засіданні в лютому 2022 року були частково розглянуті на засіданні Громадської ради, що відбулось 12 серпня 2022 року.

В звітному періоді Комітетом була проведена робота з наступних питань:

Щодо внесення змін до електронної митної декларації, митне оформлення якої не завершено

В 2021 році зі сторони Комітету цьому питанню було присвячено багато уваги на різних рівнях (див. звіт Комітету за 2021 рік), але питання практичної реалізації положень статей 268-269 Митного кодексу України (можливості внесення змін до електронної митної декларації, митне оформлення якої не завершено) зі сторони Держмитслужби та Міністерства фінансів України (Мінфін) станом на кінець 2021 року залишалось невирішеним.

Комітетом було заплановано продовжити роботу по цьому питанню в 2022 році. Так на засіданні Комітету, що планувалось в лютому 2022 року, одним з питань проекту порядку денного, за ініціативи представників суб'єктів ЗЕД, було заплановано розгляд питання щодо необхідності внесення змін до ПКМУ від 21.05.2012 року №450 в частині приведення її у відповідність до вимог статей 268-269 МКУ. До засідання відповідні робочі матеріали були направлені до Держмитслужби та Міністерства фінансів України.

9 червня 2022 року за ініціативи Комітету це питання в черговий раз обговорювалось на зустрічі керівництва Київської митниці з представниками суб'єктів ЗЕД. Було наголошено на проблематиці відкриття електронної митної декларації через допущені помилки. Ситуація нагадує квест хто перший виявить

помилку – декларант чи інспектор. За отриманою інформацією інспекторам керівництвом «спускається т.зв. план» виявлення допущених декларантом помилок та оформленню відповідних карток відмов, це в свою чергу підвищує КРІ митника. Непоодинокі випадки, коли декларант самостійно виявляє помилку, надсилає відповідну заяву на виправлення, але митник її ігнорує та оформлює по цій помилці картку відмови, а такі дії інспектора вже є прямим порушенням законодавства. В сукупності всі ці дії митного органу у воєнний час є як мінімум недоречними та потребують врегулювання шляхом приведення підзаконних актів у відповідність до норм Митного кодексу України. Крім того необхідно впроваджувати ІТ-рішення, які б мінімізували вплив людського фактору та виступали б запобіжником від незаконних рішень посадових осіб митних органів.

12 серпня 2022 року на засіданні Громадської при Держмитслужбі за ініціативи Комітету знову піднімалось це питання. Було в черговий раз наголошено на неузгодженості законодавства щодо неможливості внесення змін до електронної митної декларації, митне оформлення якої незавершене, в той же час в митну декларацію, подану в паперовому вигляді зміни внести можливо. Була озвучена конкретна пропозиція щодо уникнення впливу людського фактору та врегулювання цієї проблеми в ІТ-площині, щоб інспектор, у разі надходження від декларанта заяви на відкликання, спочатку повинен відреагувати на заяву, тобто дати дозвіл на відкликання або надати обґрунтовану відмову і тільки потім оформлювати картку відмови (ця процедура чітко прописана Митним кодексом України, але митниця це не виконує, тому є необхідність автоматизувати цей процес). Було наголошено на тому, що є чітка норма Митного кодексу України та відповідна ПКМУ № 450, що регламентує випадки, коли не надається дозвіл на відкликання декларацій, які потрібно закріпити відповідним ІТ-продуктом.

Як виявилось в подальшому декілька річна робота громадськості та небайдужих представників суб'єктів ЗЕД (Геннадій ЮЗВІНСЬКИЙ) в цьому напрямку не була марною.

01 жовтня 2022 року вступила в дію ПКМУ від 27 вересня 2022 р. № 1090, якою були внесені зміни до ПКМУ від 21.05.2012 року №450. Вказаними змінами зокрема було надано можливість декларанту в дозволенних випадках вносити зміни до електронної митної декларації митне оформлення якої не завершено. Крім того процедури виписані в підзаконних актах було приведено у відповідність до вимог Митного кодексу України, зокрема і в частині того що у випадку отримання від декларанта заяви на внесення змін до електронної декларації, митне оформлення якої не завершено, посадова особа митного органу зобов'язана або внести відповідні зміна, або невідкладно надати декларанту обґрунтовану відмову.

Таким чином Держмитслужба та Міністерство фінансів України майже в повному обсязі дослухались до пропозицій громадськості.

Однак станом на сьогодні є певні проблеми практичного застосування цих нововведень. Окремі митниці та їх посадові особи продовжують по різному трактувати норми митного законодавства. І це відбувається незважаючи на те, що ПКМУ від 27 вересня 2022 р. № 1090 усунула всі неузгодженості та прописала чіткий алгоритм дії посадових особи митниці. Так при отриманні від декларантів чи їх представників заяв на внесення змін чи відкликання електронних митних декларацій, митне оформлення яких не завершено посадові особи митниць на власний розсуд вирішують чи надавати такий дозвіл чи ні. ІТ-механізми, які

пропонувались громадськістю, так і не були впроваджені, а відтак немає запобіжника від прийняття незаконних та потенційно корупційо-генних рішень.

Тому незважаючи на те що це проблемне питання було вирішено в законодавчому полі, Комітет в 2023 році продовжить роботу щодо моніторингу практичного застосування цієї норми митного законодавства та суспільного тиску на Держмитслужбу щодо впровадження відповідних ІТ-продуктів.

Щодо роботи офіційного веб-порталу Держмитслужби

В 2021 році зі сторони Комітету цьому питанню було присвячено багато уваги на різних рівнях (див. звіт Комітету за 2021 рік). Для напрацювання відповідних пропозицій та їх впровадження було створено постійно діючу робочу групу Комітету в складі членів Комітету Петра СТЕЦЕНКА та Сергія ТРУСОВА, яка продовжила свою роботу і в звітному періоді.

28 січня 2022 року відбулась робоча зустріч керівництва Київської митниці з представниками суб'єктів ЗЕД та Громадської ради при Держмитслужбі, на якій за ініціативи Комітету, зокрема, акцентувалась увага щодо висвітлення діяльності митниці в соціальних мережах та на офіційному веб-порталі Держмитслужби. В зв'язку з тим, що Київська митниця традиційно інформує спільноту про те, що в січні відзначається річниця створення Київської митниці російським імператором Олександром II, журнал «Митний брокер» провів пошукову роботу, знайшов історичні документи, які свідчать про те що Київська митниця існувала набагато раніше. На сторінках журналу в рубриці «Музей журналу «Митний брокер», розміщено статтю: «Київській митниці не 202, а як мінімум 545». Була висловлена думка, що даний матеріал не залишиться без уваги керівництва Київської митниці, Держмитслужби та Міністерства фінансів України.

11 лютого 2022 року відбулось чергове засідання Громадської ради при Держмитслужбі. Під час цього засідання члени Громадської ради познайомились з новим начальником Відділу прес-служби та взаємодії з громадськістю Держмитслужби Алевтиною ТОПЧИЄВОЮ. Від Комітету були порушені питання щодо активізації взаємодії прес-служби з представниками бізнесу та громадськості, більш швидкого та ефективного реагування керівництва Держмитслужби на різноманітні звернення громадян та юридичних осіб, підвищення ефективності роботи офіційного веб-порталу Держмитслужби та комунікації в соціальних мережах. При цьому представники прес-служби вказували на ту обставину, що забезпечення ефективної роботи офіційного веб-порталу відноситься до компетенції ІТ-підрозділу Держмитслужби.

Враховуючи вищевикладене та на виконання попередніх рішень Комітету 22 лютого 2022 року відбулась робоча зустріч членів Громадської ради Петра СТЕЦЕНКА та Сергія ТРУСОВА з Олегом НІКОЛАЙЧУКОМ (заступником Голови Державної митної служби України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації) та Дмитром КИЯЦЕНКОМ (директором Департаменту з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Держмитслужби). Зокрема обговорювали поточний стан справ щодо покращення роботи офіційного веб-порталу Держмитслужби. Детально зупинились на можливостях ІТ-підрозділу Держмитслужби щодо проведення змін в архітектурі працюючого веб-порталу. При цьому представники ІТ-підрозділу вказували на ту обставину, що для забезпечення більш ефективної роботи офіційного веб-порталу

необхідно наповнювати його відповідними робочими матеріалами, що відноситься до компетенції Відділу прес-служби та взаємодії з громадськістю Держмитслужби.

Вирішили продовжити діалог по роботі веб-порталу в більш широкому колі, із одночасним залученням першого заступника Голови Держмитслужби Олександра ЩУЦЬКОГО, заступником Голови Держмитслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Олегом НІКОЛАЙЧУКОМ, представників Відділу прес-служби та взаємодії з громадськістю та Департаменту з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

Широкомасштабне вторгнення росії та введення військового стану в Україні внесло свої корективи в цей процес. В березні-квітні-травні 2022 року проводилась спільна робота члена Комітету – редактора журналу «Митний брокер» Сергія ТРУСОВА з першим заступником Голови Держмитслужби Олександром ЩУЦЬКИМ, заступником голови Держмитслужби Олегом НІКОЛАЙЧУКОМ, представниками Департаменту з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Держмитслужби та Відділу прес-служби та взаємодії з громадськістю над створенням на офіційному веб-порталі Держмитслужби рубрики «Гуманітарна допомога», її наповненням та створення Гуманітарного штабу при Держмитслужбі. Вивчався досвід роботи:

- координаційного штабу з гуманітарних та соціальних питань Офісу Президента;
- гуманітарного штабу при Львівській митниці;
- веб-портал гуманітарної допомоги <https://help.gov.ua>;
- гуманітарного штабу допомоги податківцям;

В результаті цієї спільної діяльності на офіційному веб-порталі Держмитслужби створено рубрику «Гуманітарна допомога», яка поступово почала наповнюватися відповідними матеріалами. Також було видано наказ в. о. Голови Держмитслужби В'ячеслава ДЕМЧЕНКА від 25.04.2022 року №174 «Про утворення тимчасового консультативно-дорадчого органу Гуманітарний штаб Держаної митної служби України».

09 червня 2022 року відбулась робоча зустріч керівництва Київської митниці з представниками суб'єктів ЗЕД та Громадської ради при Держмитслужбі, на якій за ініціативи Комітету в черговий раз обговорювались питання існування та оприлюднення графіку прийому громадян керівництвом Київської митниці, можливості розміщення на офіційному веб-порталі Держмитслужби цієї інформації, а також контактної інформації щодо місць митного оформлення Київської митниці. Також було порушено питання історії Київської митниці, найстарішої митниці в митній системі України, інформація про яку не висвітлюється ні на сторінках Київської митниці у соціальних мережах, ні на офіційному веб-порталі Держмитслужби. На думку громадськості це питання має важливе суспільно-політичне значення, особливо в воєнний час, а тому керівництву митниці необхідно приділити більше уваги цьому питанню.

12 серпня 2022 року на засіданні Громадської при Держмитслужбі за ініціативи Комітету продовжили обговорення питання покращення роботи веб-порталу Держмитслужби та надання для розгляду і обговорення пропозицій, що були напрацьовані від громадськості. Війна внесла свої корективи в інформаційне

наповнення офіційних веб-порталів державних органів. На веб-порталі Держмитслужби з'явилася нова рубрика «Робота митниці в умовах воєнного стану», деяка інформація стала закритою. Від Громадської ради Держмитслужби було запропоновано розглянути наступні пропозиції:

- систематичне розміщення нормативних документів, регуляторних актів, міжнародних угод з митної справи;
- розміщення інформації стосовно Меморандумів з громадськими організаціями (регламенти механізмів підписання, тексти меморандумів, звіти, тощо);
- розміщення у підрозділі «Міжнародна співпраця» списку митних органів зарубіжних країн з адресами офіційних сайтів;
- створення рубрики «Історія»;

22 вересня 2022 року під час засідання Комітету діалог з цього питання було продовжено. Наголошувалось, що з часу початку війни Держмитслужбою було напрацьовано багато інформаційних матеріалів та розміщено на веб-порталі Держмитслужби (крім іншого, наприклад, таких важливих розділів як впровадження NCTS, митне оформлення гуманітарної допомоги). Зараз є два потужні інформаційні інструменти: офіційний веб-портал Держмитслужби та веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» і це вносить деяку плутанину у пересічного користувача. Досить важко знайти потрібну інформацію. Було ще раз наголошено на тих пропозиціях, що були висловлені на засіданні Громадської ради 12 серпня 2022 року. Присутні на засідання представники Держмитслужби та Міністерства фінансів України в цілому висловили підтримку по цьому питанню ініціативам громадськості. Однак модернізація офіційного веб-порталу Держмитслужби стикається з певними труднощами, а саме: відсутністю відповідного фінансування. Крім того створення існуючого веб-порталу було виконано сторонніми організаціями, а відтак змінювати його проблематично. В той же час ІТ-підрозділ Держмитслужби запевнив громадськість, що його фахівці технічно готові створювати нові рубрики та доповнювати існуючі, за наявності відповідних кваліфіковано підготовлених матеріалів.

27-28 жовтня 2022 року відбулася XVI Міжнародна наукова конференція «Історія торгівлі, податків та мита» (організатори – Міністерство освіти та науки України, Університет митної справи та фінансів). В роботі конференції брав участь представник Комітету Сергій ТРУСОВ, який проінформував присутніх що ініціатива журналу «Митний брокер», була підтримана Практичним комітетом Громадської ради при Держмитслужбі, Громадською радою при Держмитслужбі, Держмитслужбою, Мінфіном щодо створення рубрики «Історія» на офіційному веб-порталі Державної митної служби України. Звернувся до учасників наукової конференції за підтримкою цієї ініціативи та запропонував створити постійно діючу Комісію з питань інформаційного наповнення рубрики «Історія» історичними матеріалами. Необхідно створити таку Комісію, яка б об'єднала науковців, експертів з митної справи, у яких є напрацювання з історії розвитку митних органів України; організувала колегіальну працю над історичною довідкою щодо історії розвитку української митниці та передала б її до Держмитслужби для розміщення в рубриці «Історія».

Результати обговорення цього питання зазначені в пункті 15 Резолюції конференції: «УМСФ разом зі Спілкою ветеранів митних органів України

підтримують ініціативу Громадської ради при Держмитслужбі, щодо створення рубрики «Історія» на офіційному веб-порталі Держмитслужби. Питання, щодо створення механізму наповнення рубрики відповідною інформацією опрацювати з Держмитслужбою та Мінфіном.»

22 грудня 2022 року відбулось чергове засідання Громадської ради при Держмитслужбі. Одним з питань порядку денного цього засідання було: щодо створення на офіційному веб-порталі Держмитслужби рубрики «Історія» та її наповнення інформаційними матеріалами, а також доцільність створення Комісії у складі науковців, представників профспілок митних органів, Спілки ветеранів митних органів, представників Громадської ради при Держмитслужбі, Мінфіну та Держмитслужби. На засіданні доповідачем (Сергієм ТРУСОВИМ) було акцентовано увагу присутніх на соціально-політичній важливості цього питання в умовах війни. Агресор на окупованих територіях питанню впровадження ідеології «руського міра» приділяє значну увагу: знищуються українські книги, спотворюється українська історія, заперечується сам факт існування України як держави, тощо. В цих умовах ми просто зобов'язані протиставити цьому свавіллям свій історичний фронт, в тому числі і в питанні історії української митниці.

У Держмитслужби є традиції та досвід працювати з питаннями історії. Завдяки активній митній політиці та діям Держмитслужби у довоєнні часи, у часи до об'єднання митників з податківцями:

- була заснована та розпочала роботу Академія митної справи. На сьогодні це Університет митної справи та фінансів де вивчають митну справу та історію її розвитку. Є підручники, є науковці...

- замовлялися та здійснювалися наукові дослідження на історичні теми...

- друкувалися відповідні книги...

- у засобі масової інформації - журналі «Митниця» розміщувалися відповідні статті...

- в регіональних митницях існували музеї, кімнати, кутки з історії розвитку митниць...

Деякі механізми на сьогодні на жаль вже не працюють, але у Держмитслужби є потенціал у вигляді окремих діючих митників, науковців, інститутів громадянського суспільства (Спілки ветеранів митних органів, профспілок Держмитслужби, Громадської ради при Держмитслужби) які мають бажання працювати з питаннями історії.

На засіданні Громадській раді було запропоновано підтримати ініціативу Комітету щодо створення при Держмитслужбі відповідної Комісії, яка об'єднає зусилля посадовців Держмитслужби та Мінфіну, істориків, ветеранів митних органів, членів профспілок митних органів, представників громадськості та сприятиме напрацюванню матеріалів для розміщення в рубриці «Історія» на офіційному веб-порталі Держмитслужби.

Громадська рада підтримала вказану ініціативу та делегувала до складу Комісії (в разі її утворення) Сергія ТРУСОВА та Петра СТЕЦЕНКА.

Наразі на кінець звітнього періоду тривали консультації та організаційні заходи щодо можливості утворення такої Комісії, визначення кількісного складу, керівних органів, регламенту роботи, тощо.

У 2023 році Комітет продовжить роботу як щодо створення вищезазначеної Комісії так і щодо опрацювання актуальних пропозицій по удосконаленню функціонування офіційного веб-порталу Держмитслужби.

Щодо впровадження NCTS та АЕО

Цьому питанню в роботі Комітету в попередньому періоді приділялось достатньо уваги (див. звіт Комітету за 2021 рік).

28 січня 2022 року проблематика застосування в тестовому режимі процедури спільного транзиту NCTS (т. зв. транзитної декларації типу T1UA) в черговий раз обговорювалась на зустрічі керівництва Київської митниці з представниками суб'єктів ЗЕД. Наголошувалось, що є невеличка позитивна динаміка, але поки що достатньо мало суб'єктів ЗЕД беруть участь в пілотному проекті оформлення T1UA. Керівництво митниці закликала присутніх більш активно долучатись до проекту.

Обговорення цього питання продовжилось 9 червня 2022 року на черговій зустрічі керівництва Київської митниці з представниками суб'єктів ЗЕД. Незважаючи на те, що введення воєнного стану внесло свої корективи в усі процеси, тенденції щодо реалізації Україною в умовах війни курсу на застосування NCTS залишились невідворотними. Учасників заходу цікавило чи відбулися зміни законодавства, які регулюють переміщення товарів за процедурою спільного транзиту. Митники наголосили, що законодавчих змін не відбулося. 8 суб'єктів ЗЕД в зоні діяльності Київської митниці продовжують здійснювати переміщення товарів за процедурою спільного транзиту. Додатково митниця проінформувала присутніх, що суб'єкти ЗЕД, які прийняли рішення переміщувати вантажі за процедурою NCTS, можуть звернутися до Держмитслужби з відповідними заявами на отримання відповідних спрощень, які передбачені при застосуванні NCTS. Слід зазначити, що в митниці на постійній основі діє комісія з прийняття екзаменів для отримання свідоцтв з опанування відповідних знань осіб, уповноважених на роботу з митними органами за процедурою спільного транзиту. Для прикладу, з 1 березня 2022 року Київською митницею видано 6 таких свідоцтв. Екзамен приймається безпосередньо в адміністративній будівлі Київської митниці.

На засіданні Громадської ради при Держмитслужбі, що відбулось 12 серпня 2022 року заступник Голови Держмитслужби Владислав СУВОРОВ поінформував про стан справ щодо гармонізації українського митного законодавства з тим, яке діє в Євросоюзі, що є необхідною умовою Європейської інтеграції. Він відповів на запитання членів Громадської ради стосовно законопроекту №7420, яким передбачаються зміни до Митного кодексу України та інших законодавчих актів з метою підготовки національного законодавства до організаційних процедур для приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами, а також з метою впровадження європейських практик у здійснення митної справи в Україні.

20 вересня 2022 року напередодні вступу в дію змін до митного законодавства (01 жовтня 2022 року), зокрема щодо приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та повноцінного впровадження NCTS Держмитслужбою було проведено семінар «Приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Перехід до міжнародного застосування NCTS в Україні». В заході взяли участь близько 1500 учасників, які протягом близько 3,5

годин мали можливість дискутувати з представниками Держмитслужби, Мінфіну, RST Мінфіну та EU4PFM. Серед учасників були і представники Громадської ради, які взяли активну участь в обговоренні. Насамперед цікавили питання: що це дає бізнесу, як це буде відбуватися та багато інших питань практичного застосування. Відеозапис семінару доступний на офіційній сторінці Держмитслужби в FB.

Громадська рада при Держмитслужбі також не залишилась осторонь від обговорення майбутніх масштабних змін до митного законодавства України і 27 вересня 2022 року організувала та провела семінар на тему «Новації в митному законодавстві: як використати переваги та отримати фінансові вигоди». Захід проводився на базі Одеської митниці за участі та сприяння профільного департаменту Мінфіну та Держмитслужби. При цьому в порівнянні з вказаним вище семінаром від 20.09.2022 перелік питань для обговорення був набагато ширшим. З 01 жовтня 2022 року Україна не тільки приєднується до «митного безвізу», а й набуває чинності Закон України від 15.08.2022 № 2510-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони». Як адаптуватися до низки новел з найменшим дискомфортом та сповна скористатися всіма перевагами законодавчих змін - основна мета семінару.

Можна вже сказати що «традиційно – 3.5 години, представники бізнесу спілкувалися з представниками Державної митної служби та Мінфіну...».

Обговорювали наступні питання:

- Зміни в фінансових гарантіях.
- Спрощення для усіх надійних підприємств.
- Новий порядок розгляду скарг платників податків в адміністративному порядку.
- Зміни у порядку видання рішень митними органами.
- Практичне застосування «права бути почутим».
- Процедура кінцевого використання.
- Як використати переваги та отримати фінансові вигоди
- Блок питань щодо нестандартних ситуацій, які можуть виникати при переході до міжнародного застосування NCTS в Україні.

29 вересня 2022 року у м. Львів відбулося виїзне засідання Громадської ради при Держмитслужбі України за участі Львівської обласної військової адміністрації (голова - Максим КОЗИЦЬКИЙ), Львівської митниці (керівник - Олег ШАХРАЙ), Асоціації Професійних Митних Посередників (АПМП) (президент - Андрій ТОДОЩУК). Зокрема, обговорювалось питання змін митного законодавства з 01.10.2022 та застосування норм Конвенції про процедуру спільного транзиту в Україні. Під час цього засідання від Комітету було запропоновано Львівській митниці та АПМП розглянути можливість проведення онлайн-семінару з митними брокерами, представниками бізнесу та митної адміністрації Польщі та інших країн ЄС щодо обміну досвідом імплементації митного законодавства ЄС (в тому числі АЕО так і NCTS) . Це буде один з кроків, що дозволить митним брокерам та іншим представникам суб'єктів ЗЕД України швидше адаптуватись до нових реалій.

Від АСМП (Людмила ГРИЩИШИН, Олександр ЛАЗАРЄВ) була висловлена згода та було обіцяно в найближчий час за участі Громадської ради провести такі семінари та запросити відповідних представників підприємств Польщі та Литви. Однак вказана заява про наміри в звітному періоді реалізована не була.

03 листопада 2022 року представники Комітету взяли участь в семінарі на тему «Приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Досвід 1-го місяця міжнародного застосування NCTS в Україні». Його провели Міністерство фінансів України та Держмитслужба за підтримки RST Мінфіну та EU4PFM. До участі були запрошені всі дотичні до питань митниці бізнес-асоціації та Громадська рада при Держмитслужбі. Орієнтовний перелік тем для обговорення був наступним:

- Процедура спільного транзиту: як це працює та досвід першого місяця міжнародного застосування NCTS
- Практичні переваги застосування транзитних спрощень залежно від виду діяльності компанії (імпортер / експортер / виробник, митний брокер, перевізник)
- Поєднання транзитних спрощень між собою та з іншими спрощеннями, передбаченими Митним кодексом України з урахуванням змін, які набрали чинності з 1 жовтня 2022 року
- Застосування транзитних та інших спрощень компаніями, які мають відповідні склади та/або приміщення для розміщення товарів
- Інститут загальної гарантії. Підготовка суб'єктів господарювання до повноцінного застосування загальних гарантій (гаранти, суб'єкти, які отримали спрощення)

Владислав СУВОРОВ, заступник Голови Держмитслужби, зазначив, що цей семінар є продовженням системної роз'яснювальної роботи, яку проводить Держмитслужба для бізнесу. Представники Комітету брали активну участь в дискусії та намагалися отримати відповідь на питання що турбують бізнес та громадськість. Презентацію та відеозапис семінару Держмитслужбою було викладено у вільний доступ.

Підсумовуючи аналіз впровадження NCTS та АЕО в звітному періоді слід констатувати, що наразі застосування NCTS та отримання спрощень, необхідних для отримання статусу АЕО йде досить мляво. За офіційною інформацією, оприлюдненою на веб-порталі Держмитслужби, за жовтень-грудень 2022 року було оформлено декларацій типу Т1: 444 на виїзд з України та 264 на в'їзд. Якщо порівнювати цю кількість з кількістю оформлених за цей період традиційних попередніх декларацій то вона буде в межах статистичної похибки. Також, незважаючи на внесення змін до законодавства та суттєве зниження на час воєнного стану коефіцієнтів фінансової стійкості та ліквідності підприємств, а також інших критеріїв відповідності АЕО, на кінець звітного періоду в Україні додатково жодне підприємство не отримало статусу АЕО. Станом на початок 2023 року статус АЕО в Україні має одне підприємство, яке отримало його ще 18.03.2021 року.

Багато причин впливають на такий стан речей, основними з яких, на думку громадськості, є такі:

- обвал економічних відносин через повномасштабну агресію РФ і введення в Україні воєнного стану;
- відтермінування на рік закінчення строку застосування національних спрощень (експорт без заїзду в ЗМК, декларації типу ІМ-40-ЕА, тощо);
- неочевидність економічних та інших вигод від спрощень, що пропонуються, особливо для малого та середнього бізнесу;
- неврахування особливостей національного практичного правозастосування загального та митного законодавства при впровадженні європейської моделі правозастосування;
- відсутність в підзаконних актах чітких, зрозумілих та коротких алгоритмів дій підприємства для отримання спрощень (особливо під час заповнення анкети самооцінки підприємства);
- досить обмежене коло посадових осіб державних органів, дотичних до впровадження нововведень, які чітко розуміють механізм практичного впровадження змін та можуть донести його до широких мас навколомитного суспільства;

Комітет в 2023 році продовжить роботу щодо моніторингу практичного застосування NCTS та АЕО і напрацювання відповідних пропозицій для удосконалення та якнайшвидшої імплементації цих нововведень.

Щодо регулювання митно-брокерської діяльності

В 2022 році Комітетом було продовжено роботу, започатковану в 2021 році, щодо моніторингу регулювання митно-брокерської діяльності.

28.12.2021 року набув чинності Наказ Міністерства фінансів України від 27.09.2021 р. № 517 “Про деякі питання провадження митної брокерської діяльності” (далі Наказ). Планом роботи Комітету на 2022 рік (див. пункт 11) було передбачено здійснювати аналіз впровадження Наказу з метою моніторингу правозастосування, недопущення порушення прав митних брокерів та інших питань під час його практичної реалізації.

На виконання цих завдань Комітетом було ініційовано розгляд питання на засіданнях: Громадської ради при Держмитслужбі та Митного комітету Громадської ради при Міністерстві фінансів.

За результатами розгляду цього питання Громадською радою при Держмитслужбі від 11.02.2022 було прийнято рішення звернутись до Держмитслужби та Мінфіну, в якому було запропоновано: 1) безумовно дотримуватись положень Наказу щодо обов'язкового залучення представників митних брокерів під час розгляду подань митниць щодо призупинення діяльності для надання відповідних пояснень (оскільки на той час існували факти розгляду подань митниць без участі представників митних брокерів через карантинні заходи); 2) залучити до участі в роботі відповідної комісії представників Громадської ради при Держмитслужбі; 3) залучити до участі в роботі відповідної комісії представника Мінфіну.

У відповідь Держмитслужба запропонувала представникам Громадської ради при Держмитслужбі долучитись в якості спостерігачів до участі в робочій групі Державної митної служби України з розгляду питань щодо зупинення дії або анулювання дозволів на провадження митної брокерської діяльності (далі також

Робоча група), що була утворена згідно наказу Держмитслужби від 27.01.2022 №57.

Представники Громадської ради при Держмитслужбі взяли участь у засіданнях Робочої групи, що відбулись 02-03 серпня 2022 року та 05-06 вересня 2022 року. За результатами участі в засіданнях були надані наступні оцінки практичного правозастосування Наказу:

1. Держмитслужба за період моніторингу практичного застосування (червень-вересень 2022 року) виконувала положення Наказу щодо обов'язкового запрошення представників митного брокера, щодо якого буде розглядатись питання призупинення дії Дозволу на провадження діяльності митного брокера (далі Дозвіл) для надання пояснень. І хоча запрошення надсилались не через Єдине вікно та електронну пошту, а тільки на електронну пошту, зважаючи на відсутність скарг щодо неотримання таких запрошень, слід констатувати що в цій частині забезпечення прав митних брокерів зі сторони Держмитслужби було безумовно дотримано.
2. Держмитслужба підтримала пропозицію Громадської ради щодо залучення її представників, а також представників профільних асоціацій до участі в засіданнях Робочої групи. Таким чином було знято питання що перед введенням в дію Наказу турбувало громадськість, а саме щодо виникнення потенційно корупціогенних факторів під час прийняття рішення щодо зупинення дії Дозволу. Оскільки представники Громадської ради були присутні під час ухвалення рішень, то вони пересвідчилися, що Робоча група діяла за жорсткими та чіткими кількісними критеріями щодо кількості декларацій та допущених помилок, а також їх відповідності критерію «систематичності», визначеної частиною 3 статті 268 Митного кодексу України без різних пом'якшуючих, обтяжуючих та інших обставин, які б діаметрально протилежно впливали б на прийняття рішення. Таким чином в цьому питанні Держмитслужба продемонструвала високий рівень відкритості та прозорість прийняття рішень, що повністю виключило існування будь-яких корупціогенних факторів, які б впливали на ухвалення рішень Робочою групою.
3. При ухваленні рішення щодо призупинення дії Дозволу Робоча група аналізувала кількість допущених помилок за два місяці поспіль. Тобто якщо подання митниці стосувалось систематичних помилок митного агента/агентів митного брокера за червень 2022 року, то підраховувалась кількість помилок і в липні 2022 року. Якщо їх кількість в наступному місяці не підпадала під критерій «систематичності», то санкції у вигляді зупинення дії Дозволу не застосовувались. З однієї сторони такий алгоритм є прийнятним та логічним (митний брокер самостійно вжив заходів щодо недопущення помилок в майбутньому), з іншої сторони Держмитслужба не зробила цей алгоритм публічним. Громадськість про це дізналась тільки під час засідань Робочої групи. Держмитслужба повинна була завчасно повідомити громадськість та

митних брокерів, що буде застосовувати саме такий алгоритм. Наприклад на робочих зустрічах, які проводились восени 2021 року (перед вступом у дію, де громадськості розповідали про алгоритм практичної реалізації Наказу), або хоча б після вступу Наказу в дію. Якби вказана інформація завчасно була б доведена до митних брокерів, то можна впевнено стверджувати, що набагато більша частина митних брокерів вжила б додаткових заходів і кількість зупинень дії Дозволу була б значно меншою.

4. Як вже зазначалось вище Робоча група діяла за чітким алгоритмом щодо кількості допущених помилок та їх відповідності критерію «систематичності». При цьому така оцінка ґрунтувалась на поданнях митниць де зазначались кількість карток відмов та відповідно кількість допущених помилок. На згаданих вище робочих зустрічах восени 2021 року представники Держмитслужби запевняли громадськість, що картки відмови, які були оформлені через помилки в митних деклараціях (та які відповідно стали підставами для подання митниць на призупинення Дозволу) будуть всебічно аналізуватись на предмет дотримання положень митного законодавства. При чому такий аналіз буде проведено не тільки щодо дій агента з митного оформлення митного брокера, а і посадової особи митного органу, що оформила відповідну картку відмови. І з цією метою в Робочу групу буде залучено представника Департаменту внутрішньої безпеки Держмитслужби. На практиці такий аналіз Держмитслужбою як мінімум публічно не застосовувався, а якщо можливо і застосовувався не публічно, то на прийняття рішення Робочою групою ніяк не впливав. Позиція Робочої групи полягала в тому, що якщо митний брокер не оскаржив у передбаченому законом порядку картку відмови у митному оформленні, то значить він погодився з її законністю. З таким підходом не можна погодитись з огляду на таке. Сам факт неоскарження такої картки відмови не підтверджує її законність. Одні митні брокери вважали сутяжництвом оскаржувати такі дрібниці під час війни. Інші з тих же мотивів розуміли, що оскарження наприклад до суду потребує як додаткових витрат так і непередбачуваність по часу (реальність говорить про те, що поки суд буде розглядати справу по якійсь конкретній картці відмови Держмитслужба встигне декілька разів призупинити дію Дозволу, що призводить до втрати будь якого сенсу такого оскарження). Інші представники митних брокерів вважали, що надаючи Робочій групі свої письмові чи усні обґрунтування щодо незаконності відповідних карток відмов, то це і буде фактично процедура їх оскарження до Держмитслужби. Однак як виявилось на практиці це була помилкова гіпотеза. Крім того слід звернути увагу на наступне: навіть побіжний аналіз показує, що існує багато фактів різного трактування «помилки» в митних деклараціях різними митницями. Наприклад в одній митниці, вважають, що в 40 графу митної декларації декларацію типу ЕА

потрібно вносити під кодом 1801, а в іншій це вважають помилкою, або які саме документи потрібно вносити під кодом 7017 чи 9000 (при тому що це взагалі не є обов'язкові документи, які потрібно подавати разом з митною декларацією), або картки відмови щодо не зазначення в графі 31 митної декларації на транспортний засіб потужності бензинового двигуна та наявності пошкоджень ТЗ, та багато іншого. Під час засідань Робочої групи окремі представники митних брокерів висловлювали свої зауваження щодо окремих карток відмов, які на перший погляд ясно та недвозначно показували що вони були оформлені не через помилки в митній декларації. Крім того громадськості відомо, що представники митних брокерів і в письмових поясненнях детально обґрунтовували такі факти.

На думку громадськості, якщо з пояснень представника митного брокера випливало, що картки відмови оформлені через такі дуже сумнівні «помилки», то Робоча група як мінімум мала провести дії щодо аналізу та встановлення усіх обставин оформлення такої картки відмови і у разі підтвердження фактів, викладених представником митного брокера не враховувати таку «помилку», оскільки це прямо впливає на прийняття рішення щодо призупинення Дозволу.

Однак Робоча група ніяких дій щодо неврахування таких «помилочок» під час прийняття рішення не застосовувала, що в кінцевому підсумку з великою долею ймовірності призвело до призупинення дії Дозволу і тим митним брокерам, які фактично не допускали систематичних помилок.

5. Всі описані вище обставини призвели до того, що усні та письмові пояснення представників митних брокерів ніяким чином не впливали на рішення Робочої групи. А відтак засідання Робочої групи за участю представників митних брокерів втратило будь-який сенс.

Таким чином за результатами участі в Робочій групі та на підставі інформації, що надходила від представників митних брокерів були зроблені наступні висновки:

Громадськість ще на етапі обговорення проекту цього Наказу детально обґрунтовувала, що його положення в частині призупинення Дозволу через систематичні помилки в митних деклараціях протирічать як Конституції та законодавству України так і базовим нормам прав людини, закріплених в Європейській конвенції з прав людини (зокрема права на працю, дотримання принципу індивідуалізації юридичної відповідальності, дотримання принципу домірності (пропорційності) застосування санкцій, тощо)

Як свідчить вищенаведена проблематика це і на практиці проявило аналогічні протиріччя, що в кінцевому рахунку призвело до порушення прав митних брокерів.

Водночас також слід констатувати, що за інформацією що надходила до громадськості, в останній час скоротилось як оформлення посадовими особами митних органів безпідставних та необґрунтованих карток відмов у митному оформленні, так і кількість помилок, допущених агентами з митного оформлення митних брокерів в митних деклараціях.

Вказаний аналіз та висновки практичного правозастосування Наказу були предметом обговорення на черговому засіданні Комітету, що відбулось 22 вересня 2022 року за участі представників Держмитслужби та Мінфіну.

Як виявилось в подальшому відповідні державні органи дослухалися до аргументів громадськості. З 01.10.2022 року набрав чинності Закон України від 15.08.2022 №2510-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». Зокрема за ініціативи Мінфіну до статті 268 Митного кодексу України були внесені наступні зміни: 1) у частині першій цієї статті слова "крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті" виключаються; 2) частина третя виключається.

Таким чином з Митного кодексу України було виключено поняття «систематичності» помилок та відповідно можливість застосування санкцій за їх вчинення. Прикінцевими положеннями ЗУ від 15.08.2022 №2510-IX було передбачено, що протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в трьохмісячний строк з дня опублікування були зобов'язані привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Однак, незважаючи на запевнення на засіданні Комітету 22 вересня 2022 року представника Мінфіну - директора Департаменту митної політики Міністерства фінансів Олександра МОСКАЛЕНКА (детально див. Протокол № 5), Наказ не було приведено у відповідність з положеннями Митного кодексу і він залишається чинним і на кінець звітного періоду. Держмитслужба лише обмежилась надсиланням митницям листа від 29.09.2022 р. № 08-6/17/7/5544, в якому, зокрема, зобов'язала останні застосовувати положення Наказу в частині, що не суперечить Кодексу.

Крім того на засіданні Комітету 22.09.2022 Олександром МОСКАЛЕНКОМ було проінформовано присутніх, що Мінфіном буде запропоновано Держмитслужбі здійснювати моніторинг діяльності митних брокерів, який буде аналогічним моніторингу по авторизованим операторам, митним складам, складам тимчасового зберігання та іншим видам діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється митницею (стаття 404 Митного кодексу України). Тобто після 01.10.2022 Держмитслужбою буде проводитись моніторинг діяльності митних брокерів, але ніяких санкцій щодо них вживатись не буде. На підставі цього моніторингу будуть розроблені та впроваджені нові більш чіткі та конкретні критерії оцінки митно-брокерської діяльності, що дозволить у випадку порушень призупиняти та анулювати дозвіл на провадження митної брокерської діяльності.

Наразі слід констатувати, що на кінець звітного періоду у Комітеті відсутня будь-яка інформація щодо того чи здійснюється моніторинг діяльності митних брокерів зі сторони Держмитслужби, а якщо здійснюється, то за якими критеріями. Також на кінець звітного періоду Мінфіном не впроваджено нові критерії оцінки митної брокерської діяльності та відповідно не ухвалено нового нормативно-правового акту Мінфіну замість Наказу від 27.09.2021 р. № 517.

Комітет продовжить роботу в цьому напрямку в 2023 році.

Щодо участі в зустрічах в Київській митниці

Крім розгляду питань про які було вказано в цьому звіті вище, за ініціативи Комітету на зустрічах з керівництвом Київської митниці були порушені наступні питання.

9 червня 2022 року було запропоновано до обговорення питання митного оформлення гуманітарних вантажів. Зроблено акцент на тому, що перелік осіб, які можуть бути отримувачами гуманітарної допомоги, не обмежено. Отже, отримувачем може бути як фізична, так і юридична особа. При цьому представниками митниці було наголошено на кримінальній відповідальності за нецільове використання товарів, які ввезені в якості гуманітарної допомоги. На практиці, декларація має бути підписана особою, відповідальною за перевезення і завірена особистою номерною печаткою митника, що здійснює митне оформлення цього вантажу. Також, вантаж гуманітарної допомоги повинен супроводжуватися дарчим листом та листом отримувача на згоду отримання цього вантажу. Члени Комітету нагадали, що від початку повномасштабного вторгнення, при Львівській митниці працює Гуманітарний штаб з надання консультацій по митному оформленню гуманітарних вантажів. І буде створено аналогічний штаб при Держмитслужбі.

Також на цій зустрічі було наголошено, що 21 квітня 2022 року на офіційному сайті Держмитслужби з'явилось повідомлення про спрощення процедури видачі митницями сертифікатів з перевезення EUR.1 на експорт товарів. Так на період дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», з метою недопущення затримок митного оформлення експорту товарів та забезпечення доступу товарів українського походження на зовнішні ринки на преференційних умовах Головою Держмитслужби доручено керівникам митниць під персональну відповідальність забезпечити спрощений порядок видачі сертифікатів з перевезення EUR.1 на підставі заяви експортера з можливістю надання документів про походження товарів з України (декларацій виробників) після припинення воєнного стану у разі надходження відповідного запиту від митної адміністрації країни ЄС. Однак, за отриманою інформацією посадові особи окремих митниць видають сертифікати EUR.1 за спрощеною процедурою, а в окремих митницях це розпорядження ігнорується та від представників суб'єктів ЗЕД посадові особи вимагають повний перелік документів. Таким чином це знову ж таки призводить до «міграції» суб'єктів ЗЕД між різними митницями. Було наведено конкретний приклад «міграції» суб'єкту ЗЕД з Київської в Рівненську митницю з наведених вище підстав.

Також на цій зустрічі представники бізнесу окремо висловили подяку посадовим особам митного посту «Східний» Київської митниці, які у березні 2022 року продовжували здійснювати митне оформлення, незважаючи на бойові дії, що велись неподалік. Це був один з небагатьох працюючих митних постів на той час. Персонально було відзначено роботу Максима БОРИСОВА та Вадима БРИГІНСЬКОГО. Керівництву митниці було висловлено побажання застосувати до вказаних осіб заходи заохочення за сумлінне виконання службових обов'язків в воєнний час.

18 листопада 2022 року в Київській митниці відбулася робоча зустріч заступника начальника Київської митниці Олексія ДІРОЧКИ з головою Співки

ветеранів митних органів України Олегом ГРАБОВСЬКИМ та членом Комітету - редактором журналу «Митний брокер» Сергієм ТРУСОВИМ. Обговорювали питання щодо історії розвитку Київської митниці; нової концепції музею Київської митниці; наповнення стендів музею експозиціями.

Інші питання

В червні 2022 року Конституційний суд України (КСУ) визнав абзац 2 статті 485 Митного кодексу України таким, що не відповідає Конституції України. Слід звернути увагу, що неконституційною визнано лише розмір санкції, а не сам склад митного правопорушення, передбачений статтею 485 МКУ. Цим же рішенням КСУ відтермінував втрату чинності цього абзацу на 6-місячний строк, давши таким чином законодавцю час на внесення відповідних змін. В профільному комітеті Верховної ради України була створена робоча група під головуванням НДУ Олександра Сиви щодо напрацювання пропозицій з цього питання. Це був той досить рідкісний випадок, коли законодавці до участі в робочій групі залучили досить широке коло профільної бізнес-спільноти та громадськості, в т. ч. і Громадську раду. Представники Громадської ради надали свої письмові пропозиції, а також брали участь в декількох засіданнях робочої групи, що були проведені в липні-серпні 2022 року в ZOOM-форматі (подробіці див. Протокол №5). Пропозиції громадськості були частково враховані. Після напрацювання цих змін Верховною радою України було ухвалено, а Президентом підписано відповідний законопроект, який з 15.12.2022 року вступив у дію як Закон України від 16.11.2022 № 2760-ІХ «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо врегулювання питання притягнення до адміністративної відповідальності за дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів». Вказаним законом не тільки внесено зміни до абзацу 2 статті 485 МКУ, а і внесено також зміни до статей 521 та 522 МКУ, що на думку більшості представників громадськості є прийнятним компромісом та забезпечує баланс інтересів держави та платників податків. Також з боку представників Громадської ради було відзначено достатньо конструктивну та збалансовану позицію Держмитслужби в особі в. о. директора Департаменту боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил Олексія КАЛИНОВИЧА.

За ініціативи Комітету на засіданні Громадської ради, що відбулось 12 серпня 2022 року було розглянуто питання щодо неоднозначності підходів та трактування митного законодавства різними митницями. Зокрема в частині можливості подання митної декларації в митному режимі «транзит» після завершення переміщення за попередньою митною декларацією. Іноді (особливо при переміщенні вантажу залізничним транспортом) виникає потреба перемістити вантаж для проведення митного оформлення до іншої ЗМК в якій відсутні залізничні колії. Частина митниць в такому випадку дозволяє розміщення товарів в режим «транзит», а частина відмовляє з посиланням на статтю 260 МКУ, вимагаючи або проводити оформлення у вільний обіг, або поміщати товар спочатку в режим «митний склад», а вже потім дозволяє розміщення в режим «транзит».

Під час засідання представники Держмитслужби надали свої пояснення, що доставку до одержувача автомобільним транспортом імпортованих товарів, які надійшли в Україну залізницею, треба здійснювати не в рамках єдиної транзитної декларації, а замість попередньої митної декларації використовувати документ доставки залізничної станції, закривати цей транзит, а потім оформлювати новий транзит на автомобільний вид транспорту. Держмитслужбою буде здійснюватись відповідний моніторинг щодо дотримання вимог законодавства при доставці до одержувача автомобільним транспортом імпортованих товарів, які надійшли в Україну залізницею та вжито відповідних заходів щодо забезпечення уніфікованого підходу з боку митниць при транзитному переміщенні територією України. Це свідчить, що Держмитслужба в цілому погодилась з доводами громадськості, а саме: митне законодавство не містить заборон щодо поміщення товару в режим «транзит» після завершення переміщення за попередньою митною декларацією. За результатами обговорення Громадською радою було ухвалено рішення направити відповідне звернення до Держмитслужби.

За ініціативи Комітету на засіданні Громадської ради, що відбулось 12 серпня 2022 року було розглянуто питання щодо ситуації з чергами в пунктах пропуску на митному кордоні України. Багато говориться про спрощення процедур торгівлі і багато в цьому напрямку Держмитслужба робить – діджиталізація, автоматизація, NCTS, уповноважені економічні оператори, тощо. І все це для того щоби зменшити часові та фінансові витрати експортерів, імпортерів, громадян які перетинають кордон. Але інколи усі зусилля зводяться нанівець таким рудиментом логістичного ланцюжка зовнішньої торгівлі, як «черги». Такий стан речей суттєво заважає швидкому перетину кордону, сприяє розвитку корупційних схем, загрожує заходам безпеки і явно не додає позитивного іміджу державним органи, які намагаються в авральному порядку з цим явищем боротися. Війна внесла свої корективи в діяльність митних органів та пунктів пропуску на митному кордоні. Зрозуміло що пункти пропуску на кордоні мають свою обмежену пропускну спроможність і митний контроль має здійснюватися навіть в таких екстремальних ситуаціях. Можливо на черги не звертати увагу, можливо всі ці незручності списати на війну, а можливо вчасно виявляти ймовірність їх виникнення, миттєво реагувати та мінімізувати їх негативні наслідки. Для цього в кожній ситуації, яка привела до появи черги потрібно розібратися – виявити природу, причини появи цього явища, розробити рекомендації представникам державних органів, представникам бізнесу, громадянам – як діяти тій чи іншій ситуації.

Держмитслужба в особі директора Департаменту організації митного контролю та оформлення Олега ГОЇ у відповідь надала інформацію про заходи Держмитслужби, спрямовані на зменшення черг у пунктах пропуску на кордоні та збільшення вантажопотоку. Були проведені зустрічі з керівництвом митних органів Польщі та Румунії, обговорили пропускну спроможність пунктів пропуску, особливості здійснення фітосанітарного та ветеринарного контролю в Україні та суміжних державах, перспективах реалізації Угоди між Україною та Польщею, до підписання якої на міждержавному рівні наразі тривають організаційно-підготовчі заходи, впливі на ситуацію з чергами приєднання в жовтні поточного року України до процедури спільного транзиту NCTS, позитивному досвіді Румунії щодо пропуску вантажівок із зерном в пункті пропуску «Порубне - Сірет» та постійному

моніторингу в режимі реального часу здійснення митного оформлення вантажівок із зерном.

29 вересня 2022 року у м. Львові на виїзному засіданні Громадської ради за ініціативи Комітету піднімалися питання щодо стратегічного плану заходів розвитку митної інфраструктури на митному кордоні Львівської області (створення «сухих портів» у вигляді зернових елеваторів розташованих біля кордону з підведеними залізничними коліями європейського зразка; створення «сухих портів» у вигляді площадок біля митних пунктів пропуску в тому числі для митного оформлення легкових автомобілів). Питання було більше адресовано до Львівської обласної ВЦА, бо з однієї сторони питання землевідводу відноситься до компетенції місцевих органів влади, з іншої сторони ці питання мають важливе загально національне значення. Крім того мабуть без державно-приватного партнерства тут теж на обійтись. Громадськість впевнена, що реалізація цих заходів на порядок зменшила б на черги кордоні, а суб'єкти ЗЕД включили це б в свої логістичні плани. Якщо такого стратегічного плану немає, то пропонувалось його ініціювати, напрацювати, тощо. До Львівської митниці було питання щодо спільного митного контролю на кордоні. Чи є якісь плани щодо його впровадження чи будуть до цього механізму спільного митного контролю залучатися інші служби (фітосанітарні, ветеринарні, тощо)? На жаль ніякої зворотної реакції та відповідей на порушені питання та пропозиції від Львівської ОВЦА та митниці отримано не було.

На засіданні Громадської ради від 22 грудня 2022 року за ініціативи Комітету до порядку денного було включено питання щодо результатів впровадження «Антикорупційної програми Державної митної служби України на 2021-2022 роки», затвердженої наказами Держмитслужби від 09.12.2020 № 560 та від 28.08.2021 № 652. ГР при Держмитслужбі брала участь в обговоренні проекту «Антикорупційної програми Державної митної служби України на 2021-2022 роки». Деякі з пропозицій ГР були враховані при опрацюванні остаточної редакції Програми. Необхідно інформувати про результати впровадження Програми акцентувати увагу на виконанні пунктів, ініційованих ГР при Держмитслужбі, а також висвітлити наступну інформацію: яка роз'яснювальна робота проводилася з громадськістю та представниками бізнесу щодо застосування законодавства з антикорупційних питань; чи здійснювалася комунікація зі ЗМІ, які, як свідчить міжнародний досвід, відіграють важливу роль у протидії корупційним проявам; чи вивчався досвід Грузії в частині ефективної боротьби з корупцією та чи здійснювався моніторинг щодо впливу на рівень корупції оновленого Закону України «Про Митний тариф». Громадськість хоче бачити звіти щодо виконання заходів антикорупційних програм за попередні роки. Підписання меморандумів сприяло б вирішенню багатьох питань в частині співпраці зі ЗМІ, що позитивно позначилося б на іміджу Держмитслужби у цілому.

Держмитслужба в особі начальника Відділу з питань запобігання та протидії корупції Сергія КАЛЮКА проінформувала громадськість, що «Антикорупційна програма Державної митної служби України на 2021-2022 роки» це перший

документ такого формату за всю історію української митниці часів незалежності. Було підкреслено, що Програма затверджується НАЗК, що робить її уніфікованою для всіх державних органів. Звітування щодо результатів виконання Програми здійснюється у період до 31 січня наступного року, а нова Програма опрацьовується та погоджується ще протягом 4 місяців. В діючій Програмі запроваджено та ідентифіковано 25 корупційних ризиків, а влітку 2022 року, за результатами співпраці з НАЗК, було внесено нові корупційні ризики, які стосувалися передачі майна на потреби ЗСУ, пропуску гуманітарної допомоги та оформлення товарів. Було доведено інформацію щодо проекту Антикорупційної програми України, яка наразі знаходиться на погодженні в уряді та якою, серед іншого, передбачено створення абсолютно нового органу – Ради громадського контролю при Держмитслужбі, функціонування якої буде здійснюватися на підставі окремо виданого закону, що визначить її статус та функції. Наразі Держмитслужбою розпочато попереднє оцінювання нових корупційних ризиків для нової Програми на 2023-2025 роки. Було отримано запевнення що буде обов'язково проводитися громадське обговорення проекту Програми на 2023-2025 роки та запропоновано громадськості долучитись до спільного опрацювання та надання пропозицій. Крім того було окремо доведено інформацію щодо особливостей роботи з викривачами. Комітет продовжить роботу по цьому питанню в 2023 році.

14 січня 2022 року за ініціативи Держмитслужби та Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики відбулася зустріч з представниками інститутів громадянського суспільства щодо активізації роботи над змінами до Митного кодексу з питань митного аудиту. В роботі засідання також брали участь представники Громадської ради при Держмитслужбі. Держмитслужбою обіцяно в найближчий час оприлюднити проект Концепції щодо митного аудиту, запропоновано усім учасникам надавати свої пропозиції до законопроекту щодо митного аудиту. Представники Комітету намагаються популяризувати співпрацю, сприяти напрацюванню громадської позиції з питань митного аудиту, намагаються розширити коло учасників обговорення та залучити до цього процесу науковців, що сприятиме розвитку діалогу «Бізнес-Наука-Влада».

На засіданні Громадської ради від 22 грудня 2022 року за ініціативи Комітету в п.8 порядку денного в режимі «бліц» були озвучені актуальні питання практичного застосування митного законодавства, що надійшли до Комітету від представників суб'єктів ЗЕД. Зокрема щодо:

- запровадження механізму подання документів для отримання сертифікату з перевезення форми EUR.1 в електронному вигляді в усіх без виключення митницях Держмитслужби;
- щодо безумовного виконання посадовими особами митниць положень частини 5 статті 259 МКУ (як варіант розробити та запровадити зміни в програмному-інформаційному комплексі митниці, які б унеможливили вплив «людського фактору» щодо недотримання часових нормативів, передбачених цією нормою законодавства);
- щодо скасування не передбачених законодавством (т. зв. «ручних») налаштувань формату-логічного контролю в програмно-інформаційному

комплексі митниці, які унеможливлюють завершення митного оформлення за декларацією типу ІМ-40-ЕА без пред'явлення товарів митному органу в зоні діяльності Одеської митниці;

- невнесення змін в дозволенних випадках за заявою декларанта в митну електронну декларацію, митне оформлення якої не завершено, а натомість оформлення картки відмови з тим же обґрунтуванням (Житомирська митниця); провести перевірку викладених фактів, у випадку виявлення порушень притягнути винних посадових осіб митниць до відповідальності; надати додаткове роз'яснення митницям щодо безумовного виконання положень ПКМУ від 21 травня 2012 р. № 450 (зі змінами внесеними ПКМУ від 27.09.2022 №1090). Зокрема щодо недопустимості оформлення карток відмов у митному оформленні без розгляду по суті заяв декларантів на внесення змін до електронних митних декларацій митне оформлення яких не завершено.

Держмитслужба в особі першого заступника Голови Олександра ЩУЦЬКОГО пообіцяла опрацювати надану інформацію та одне з наступних засідань надати вичерпні відповіді на усі питання.

На виконання Плану роботи Комітету на 2022 рік (див. п.6), член Комітету Сергій ТРУСОВ, редактор журналу «Митний брокер», систематично інформував про діяльність Комітету та Громадської ради загалом. На сторінці соціальної мережі Facebook «Сергей Трусков» розміщувалися фотолітописи та відповідні інформаційні матеріали про заходи Громадської ради та її робочих органів, рішення, а також питання, які обговорювалися.

Підсумовуючи все вищезазначене можливо зробити висновок, що незважаючи на воєнний стан робота Комітету в 2022 році в цілому була результативною. Додатково слід зазначити, що 16 серпня 2022 р. Урядом внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Вказаними змінами продовжується строк повноважень діючих громадських рад до затвердження їх нового складу через шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану. Таким чином робота як Громадської ради при Держмитслужбі, так і Комітету в 2023 році буде продовжена до нашої Перемоги та формування нового складу Громадської ради.

**Голова
Комітету практичного застосування
митного законодавства
Громадської ради при Держмитслужбі**

Петро СТЕЦЕНКО